

"A fogyasztóknak nincs pártjuk"

Nagy Zoltán, a versenyhivatal távozó elnöke szerint ma már sokkal jobban konspirálnak a kartellezők

Nagy Zoltán, a Gazdasági Versenyhivatal most leköszönő elnöke szerint a versenyjog megsértése nélkül is lehet segíteni a hazai termelőket, ehhez azonban nem nagy szavakra, hanem sokkal több háttérmunkára van szükség.

Batka Zoltán

- Hányas osztályzatot adna, ha a magyar piacot egytől tízig kellene osztályozni annak kapcsán, hogy mennyire verseny tudatosak az itteni cégek?

- Ha tíznek vesszük az ideális állapotot, akkor jelenleg olyan 7-8 pontot adnék. Tíz évvel ezelőtt nagyjából 5-6 között volt a mutató. A minőségi ugrás az utóbbi néhány évben következett be, azóta érezni, hogy a cégek verseny tudatossága nőtt, mára ugyanúgy, rutinszerűen próbálnak megfelelni a verseny jognak, mint az adózási, a munkaügyi vagy egyéb szabályoknak.

- Korábban, a válság idején, napirenden volt, hogy a kormányzati-gazdasági érdekcsoportok a krízisre való hivatkozással megpróbálták felülírni a versenyszabályokat. A GVH eddig rendre ellenállt ennek a törekvésnek. Hogy állnak most ezzel a kérdéssel?

- Most éppen a szakmai szövetségek és kamarák élénkültek föl, jó részük arra számít, hogy jön egy új törvénymódosítás, amellyel kibúvót kapnak a verseny jog hatálya alól. Ezt persze megadhatja nekik az Országgyűlés, ám ez hosszú távon nem jó, mivel egy ilyen helyzetnek a kamarák lobbicsoportjai lesznek a győztesei, míg a társadalom többi tagja a jóléti veszteséget elszenvedők táborába kerül.

- Ez a kérdéskör is mostanság gyakran a nemzeti, globális szembeállítás mentén vetődik föl. Gondolom, gyakran megkapták, hogy az egységes versenyszabályokat szorgalmazó GVH a globális gazdasági rend itteni szálláscsinálója.

- Az ilyen érvek jobbra viták hevében szoktak előkerülni, de mi minden alkalommal elmagyarázzuk, hogy a lépéseink mögött a fogyasztói jólét növelésének célja áll. Így általánosságban mondván a "fogyasztók" jólétét nem szokta felvállalni egyetlen párt sem, a fogyasztók ugyanis nem egy erős, egységes lobbicsoport, hanem egy heterogén közeg. Azt is gyakran lehetett hallani, hogy a GVH a kormányzati ágazati elképzelések kerékkötője. Holott pusztán annyi történt, hogy a GVH bevonása nélkül hoztak valamilyen szabályozást, amelynek pár pontja később nem állta ki a magyar és az uniós verseny jog próbáját. Jelenleg is érzékelek ilyen hozzáállást például az agrárium kapcsán.

- Feltételezem, a tavaly elvázott Kereskedelmi Etikai kódexre gondol, amikor az agrártárca által éveken át szorgalmazott, élelmiszer-kereskedők és -beszállítók közötti etikai kódexet a kereskedők végül az önk vizsgálatára hivatkozva rúgták fel.

- Igen, ott is hangsúlyoztuk az agrárium érdekszövetségei és a kormányzat felelősei felé, hogy nem a teljes kódexszel van bajunk, csak annak néhány pontjával, továbbá - és ez igen fontos - a kódexben lefektetett célokat, a hazai termékek vonzóbbá tételét a kereskedők, de főleg a fogyasztók felé támogatjuk, ám ezt törvényes módon is el lehet érni.

- Például?

- Évek óta azt mondjuk, hogy a kormány sokkal többet tehetne ebben a kérdésben. Ha például kormányzati szervek felvállalnák, hogy aprólékosan kidolgozzák, hogyan lehet beszerzési és értékesítési társulásokat létrehozni. Vagy egyszerű technikákat is propagálhatnának, például egy magyar termelő megmondhatná - és ez nem versenyjog ellenes -, hogy az ő tejét milyen árplafonnal adhatják el. Igaz, ez olyan aprólékos munkát igényel, aminek nincs nagy hírértéke, a gyakorlati haszna viszont annál több. Mi az utóbbi z-3 évben számos konkrét javaslattal is éltünk az Országgyűlés illetékes bizottságánál. Azt gondolom, hogy hosszú távon sokkal szerencsésebb lenne, ha a termelők, a feldolgozók és a kereskedelmi hálózatok közötti aszimmetrikus viszonyt nem azzal próbálnánk kezelni, hogy az egyik felet - a kereskedőket - próbáljuk adminisztratív eszközökkel hozzágyengíteni a termelőkhez, hanem éppen fordítva: a termelők piaci erejét erősítsük meg. A mai technikák eredménye hosszabb távon egy rossz egyensúlyi helyzet lesz, ami végül inflációs nyomást fog eredményezni a kereskedőknél.

- Tény, hogy mostanában kevesebb az újonnan feltárt nagy kartellügy. Miért?

- Két oka van. Úgy veszem észre, hogy a - főleg a közepes méretű - cégek egy jó része letett a kartellezésről, mivel a bírsággal akár az előző z-3 év nyereségét is elbukhatják. Ez nem jelenti azt, hogy valamiféle információáramlás nincs ezen cégek között, de a durva, egyértelmű piacfelosztó kartellekben már nem vesznek részt. Néhány nagy vállalat továbbra is megengedi magának ezt a luxust, mivel azt gondolják, hogy védőernyőt tart fölük valaki a politika szereplői közül. Viszont ezeket nehéz megtalálni, mert egyrészt titokban jönnek létre, másrészt földrajzilag is eldugott helyen: a cégvezetők külön felkészülnek a kartell elleplezésére.

(Népszabadság, 2010. október 21., csütörtök, 10. oldal)